

VOLJETI ILI BITI VOLJEN – ŠTA JE VAŽNIJE*

Marko Rosić

Učenik, Gimnazija Mrkonjić Grad

Ljudska civilizacija je prešla dugačak put razvoja od svojih početaka do danas. U okviru civilizacije radali su se i umirali razni pojmovi, ili su samo prelazili iz jedne definicije u drugu kako je vrijeme teklo. Neki od tih pojmova su okarakterisani kao invarijantni, kakvima se i danas smatraju. Uzmimo ljubav kao najbolji primjer. Istina je da, iako je ljubav apstraktan pojam, ona biva prožimana kroz sve sfere ljudskog života. Osjećanje ljubavi je univerzalno, istog karaktera, samo se diferencira po intenzitetu. Zbog toga populacija ima tendenciju da opisuje ljubav kao konstantnu veličinu, prije nego relativnu. Moje mišljenje je da ovo ne može biti dalje od istine. Sve i da zanemarimo vrste ljubavi u smislu prema kome je osjećamo i stavimo ih u istu klasu, ostaje nam, može

se reći, sam smjer ljubavi. Drugim riječima, zaključujemo da nije isto voljeti i biti voljen. Kada prihvatimo ovu činjenicu javlja se pitanje: „Koja od pomenutih pojava je važnija za čovjeka?“. Obje pojave su jednako važne i ne mogu se izuzeti jedna od druge zbog karakteristične prirode njihove veze. U narednom tekstu ću pokušati odbraniti svoje mišljenje, u neku ruku, intuitivnim argumentima, kao i da izvedem datu izjavu čistim putem logičkog zaključivanja.

Svakodnevni život nam pokazuje da društvo teži ka tome da bude više voljeno i više dopadljivo. Zapišimo li se o ovoj tvrdnji, uvidjećemo da i mi sami iz dana u dan pokušavamo impresionirati naše roditelje, pokušavamo se dopasti drugu ili drugarici u školi, pokušavamo zadovoljiti profesore i nadređene. Ukratko,

* Nagrađeni esej sa konkursa za najbolji filozofski esej povodom Međunarodnog dana filozofije 2020. godine u organizaciji Udruženja za promovisanje kulture i mišljenja *Sofia* iz Banje Luke i Časopisa za humanističku i društvenu misao *Noema*.

pokušavamo biti više voljeni. Ova želja postoji, ne zato što nam je to u genima, nego zato što smo navikli na ljubav od naših roditelja. Na nju smo naučeni kao na bilo koju drugu društvenu normu. Uzmimo na trenutak u obzir osobu koja nas donosi na ovaj svijet, majka. Od nje je očekivano da nas uvijek tješi, vodi, hrani, razveseljava, čisti i da ostane topla i raspoložena. Majka ne ukazuje na informacije koliko se puta ujela za jezik ili zadržala suze zbog nečega što smo mi napravili. Ova veza je skoro uvijek nesrazmjerna, roditelj voli i ne očekuje ništa zauzvat. Ne očekuje da dijete primijeti novu frizuru, niti da pita kako je prošao dan na poslu. I roditelj i dijete vole, ali su na veoma različitim dijelovima te ljubavi. Jasno je zašto postoji želja da budemo voljeni, zato što smo tako naučeni, ali postavlja se pitanje: „Da li će nas to ispuniti?“

Kada smo voljeni, mi ne osjećamo duboku konekciju sa tom osobom, pogotovo ako je ljubav jednosmjerna. Biti voljen znači ispuniti fantaziju maksimalne povlašćenosti iz djetinjstva, ali isto tako znači izolovati se. Druga priča se javlja kada volimo. Tada osjećamo povezanost zato što voljeti nekoga znači prevazići granicu koja nas dijeli od te osobe. Iz ove perspektive kristalno je jasno da bi pojedinac volio, on mora prvo biti voljen, kako bi uopšte shvatio šta je ljubav i kako da je pruža. Bez ovoga uslova nema potpune

ispunjenosti. Ima samo površnih emocija i zabluda, koje na samom kraju rezultuju životom bez smisla.

Prethodna izlaganja impliciraju na to da je jednom u prošlosti morao postojati neko ko je znao da voli bez ikakvog shvatanja o tome kako je biti voljen. Na nivou sopstvene intuicije za ovo ne mogu tvrditi da je tačno. Ultimativni biološki cilj čovjeka je da ostvari potomstvo, kako bi se ljudska rasa nastavila, stoga se može tvrditi da se prvobitno javila primitivna potreba za zaštitom tog potomstva. Ona je vremenom evoluirala u ljubav kako je društvo postajalo sve sofisticiranije. Očigledna je, dakle, osobina ljubavi da se uči, a ne da je urođena. Ljubav samo potiče od urođene potrebe, ali se razvila do nivoa kada smo primorani da napravimo posebnu kategoriju za nju.

Ovom razvoju doprinio je još jedan faktor, religija. Pojave u prirodi su počele i ljudi ih nisu mogli objasniti. Javljale su se krucijalne potrebe na nivou cijele zajednice, i određene pojave u prirodi su doprinosile ispunjavanju ovih potreba. Npr. nastajale su velike suše, a samo kiša je mogla da spasi ljude od zle sudbine. Tada su izmišljeni bogovi. Svi su našli utjehu u višoj sili kojoj su se molili i koja im jedina može podariti spas. Kada bi se okolnosti odigrale na pravi način, ljudi bi se osjećali voljeno od strane bogova i to im je dalo, zajedno sa prethodno navedenom pojavom, temelj za

razvijanje pojma ljubavi. Jasno je da ljubav i religija idu ruku pod ruku, jedno ne postoji bez drugog. Iz Svetog pisma znamo da je najveća žrtva dati svoj život za nekoga, a iz Božjih zapovjesti „Voli bližnjeg svoga kao samog sebe“. Naizgled obične tvrdnje nose odgovore na mnoga pitanja. Ovo davanje života možemo protumačiti kao posvećivanje drugoj osobi i stavljanje njenih potreba iznad svojih, samim tim vidimo da su ove dvije izjave ekvivalentne. Postaje i više nego jasno da religija promoviše ljubav, tačnije religija jeste ljubav.

Nakon prezentovanja svih ovih argumenata u cilju postizanja odgovora na početno pitanje „Šta je važnije – voljeti ili biti voljen?“, dolazimo do zaključka kojeg je nemoguće opovrgnuti. Voljeti i biti voljen je isto, tj. jedno se ne može izdignuti iznad drugog. Ove radnje su tako specifično povezane da bi preferiranje jedne dovelo u pitanje bitnost postojanja ili samo postojanje druge. Voljeti nije moguće bez da se prethodno bude voljen, jer nemamo primjer ljubavi. Samo biti voljen izaziva unutrašnju prazninu i besmisao. Pokušaj da se ta praznina i besmisao popuni religiom, kao ultimativnim objašnjenjem života, dovodi samo do još jedne zablude, jer kako smo pokušali pokazati – religija jeste davanje ljubavi drugima. Znači, biranje religije predstavlja biranje da volimo, a već je jasno da to nije moguće bez upoznavanja kako je to

biti voljen. Biranje samo da budemo voljeni lišava naš život svakog vida ispunjenosti, jer uskraćuje ljudsku povezanost, tačnije život presataje da vrijedi u trenutku kada je sve esencijalno iz njega oduzeto. Vidimo da tim putem gubimo svaki smisao života ostavljajući ga kao udaljenu uspomenu koja se jedva nazire iza gustog oblaka paradoksalne magle.